

עם סודות

עו"ד אדר גרין, עו"ד צ'רלי בוזגלו

פסיקת בית המשפט העליון מכירה בזכויות הילד במסגרת משפטנו ונוטלת השראה פרשנית מן האמנה הבין-לאומית בדבר זכויות הילד משנת 1989 (היא אושרה בישראל בשנת 1991).³ הצעות חוק שונות מבקשות לעגן בחקיקה את עקרונות האמנה, הקובעת בין השאר (בסעיף 12) כי יש לתת "לילד המסוגל לחוות דעה משלו את הזכות להביא דעה כזו בחופשיות בכל ענין הנוגע לו, תוך מתן משקל ראוי לדעותיו, בהתאם לגילו ולמידת בגרותו של הילד".⁴

שנית, נזכיר את חוק זכויות החולה הקובע בסעיף 18 (ג) שמטפל רשאי שלא למסור מידע למטופל אם המידע עלול לגרום "נזק חמור לבריאותו הנפשית" של המטופל ולהודיע על ההחלטה לוועדת האתיקה בלשכת הבריאות המחוזית.⁵

על פי שיקול הדעת המקצועי, אם המטפל סבור כי העברת המידע להורה עלולה לגרום נזק חמור לבריאות הנפשית או הגופנית של המטופל, אפשר לפעול על פיה האמור בסעיף לעיל. ולבסוף נזכיר כי הדרך הטובה ביותר להתמודד עם מצב כזה היא למנוע אותו מראש: כבר בחוזה הטיפול יש שנכרת בין הצדדים בתחילת הטיפול יש להבהיר להורים ולמטופלים את חשיבות הפרטיות והסודיות מצד אחד ואת גבולות הסודיות מצד אחר. אם הטיפול מתמשך, חשוב לעדכן את ההסכמות בעניין על פי הגיל והבגרות של המטופלים. כמו כן יש לתת את הדעת על כתיבת הרשומות (שלא כמו התרשומת האישית) באופן שיבטיח כי גם חשיפתן לעיני ההורים לא תפגע יתר על המידה באמון ובפרטיות המטופלים.⁶

בעקבות פניות מעניינות שהגיעו אלינו נקדיש את הפינה המשפטית לזכותם של מטופלים קטינים - וודאי נערות ונערים שמתקרבים לגיל הבגרות - לפרטיות ולסודיות, גם מפני הוריהם. זכות זו מתנגשת עם המצב החוקי הקיים ולפיו הורים יכולים לבקש ולקבל לידם את רשומת הטיפול (לאחר סיום הטיפול או במהלכו), בהיותם המייצגים החוקיים של הקטינים.² נכון להיום החוק אינו מבדיל בין ילדים ובין בני נוער בהקשר זה, ולכן הורים עשויים לבקש את רשומת הטיפול בלי לקבל את הסכמת בנם או בתם המתבגרים.

במצב המשפטי הזה לעיתים לא תהיה ברירה אלא למסור את הרשומה להורים. ולמרות זאת יש כמה כללים משפטיים עקרוניים שיש לזכור ולהזכיר לאותם הורים, ובמקרים מסוימים אף להשתמש בהם כדי להימנע ממסירת הרשומה ללא קבלת הסכמת המטופלים.

ראשית, נזכור כי גם קטינים זכאים לפרטיות, כקבוע בחוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981 ובחוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996, ועל פי חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו הקובע בסעיף 7: "כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו". כל אדם - ובכלל זה קטינים.

בעשורים האחרונים עוברת התפיסה המשפטית השלטת ממתן משקל מכריע לעקרון "טובת הילד" - עקרון הגנתי הטומן בחובו הנחת יסוד כי יש להחליט בשם הילד - להבלטת "זכויות הילד", כלומר הכרה באוטונומיה ובאינטרסים הנפרדים של ילדים על פי גילם ובגרותם. המעבר עדיין לא קיבל ביטוי מלא בחוק הישראלי, אך

¹ משרד צ'רלי בוזגלו עורכי דין ונוטריון מייעץ להפי".

² סעיף 14-16 לחוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופוסות, תשכ"ב-1962.

³ ראו למשל אחד מפסקי הדין הראשוניים בתחום, פסק דינו של הנשיא שמגר בע"א 2266/93 פלוני, קטין נ' פלוני, פ"ד מט(1) 221.

⁴ האמנה בדבר זכויות הילד (פורסם ברשומות: כתבי אמנה 1038, כרך 31).

⁵ סעיף 18 (ג) לחוק זכויות החולה, תשנ"ו-1996.

⁶ ראו לעניין זה סעיף 4.2 בקוד האתיקה של הפסיכולוגים בישראל (2017) וכן את המאמר "סוגיות מקצועיות אתיות בעבודת הפסיכולוג עם מתבגרים". פסיכואקטואליה, יולי 2018, מטעם ועדת האתיקה של הפ"י:

<https://www.psychology.org.il/StaticContent/july2018/index.html#52>